

# Αν δεν συγκρουστούμε με τους «μηχανοδηγούς» του τρένο του χρήματος θα συνεχίσει να κυλάει πάνω στις αναλώσιμες ζωές μας

Είναι πέρα από ξεκάθαρο πως το σιδηροδρομικό «ατύχημα» στα Τέμπη ούτε ατύχημα ήταν, ούτε «ατυχές περιστατικό». Ήταν απλά «μέσα στο πρόγραμμα». Όλα στήνονταν και ακολουθούσαν ένα «σχέδιο» που απλά περίμενε την εναρμόνιση όλων των παραμέτρων για να εκδηλωθεί με τέτοια φονικότητα.

Και το σχέδιο αυτό περνά όχι μόνο μέσα από τη χρόνια και σκόπιμη υποβάθμιση των λεγόμενων δημόσιων υποδομών για να έρθουν ως σωτήρες οι επενδυτές που θα αγοράσουν σε εξευτελιστικές τιμές. Στη συνέχεια, οι επενδυτές θα πουλήσουν ένα νέο προϊόν με εκσυγχρονισμένα χαρακτηριστικά: γρήγορα τρένα, ταχείες μετακινήσεις, ανέσεις, πρόθυμο (και κακοπληρωμένο) προσωπικό και βέβαια «νέες τεχνολογίες». Δεν είναι λοιπόν προϋπόθεση για τα ατυχήματα ούτε απλά οι ιδιωτικοποιήσεις ούτε κάποιος διευρυμένος οικονομικός κυνισμός των εταιρειών (αυτά θα έπρεπε μάλλον να θεωρούνται ήδη δεδομένα). Τα ατυχήματα συμβαίνουν γιατί το ίδιο το προϊόν τα εμπεριέχει ως πιθανότητα: οι συγκοινωνίες είναι ένα εμπόρευμα που κινείται πάνω στην «αξία» της ταχύτητας, της παραγωγικότητας, των τεχνολογιών, του να είναι όλα ρυθμισμένα και στην ώρα τους, στην απαρέγκλιτη, στρατιωτική τήρηση των χρονοδιαγραμμάτων. Και αυτά όλα απαιτούν συμπίεση: κόστους, χρόνου, χώρου. Αυτό ακριβώς αγοράζουμε με κάθε εισιτήριο... θεωρώντας ταυτόχρονα και αφελώς πως τα γρήγορα τρένα με έναν «μαγικό» τρόπο «αναβαθμίζουν» το επίπεδο της ζωής επειδή «μικραίνουν τις αποστάσεις».

Η ανάπτυξη του σιδηροδρομικού δικτύου ως μεγάλου βεληνεκούς επένδυση, όχι μόνο για τη μεταφορά επιβατών αλλά και τη γρηγορότερη μεταφορά εμπορευμάτων, όπου αυτή συνέβη (π.χ. Ιταλία, Γαλλία κτλ.) είχε συγκεκριμένα αποτελέσματα: αρχικά τεράστια περιβαλλοντική καταστροφή για να φτιαχτούν νέες ή να εκσυγχρονιστούν οι υπάρχουσες υποδομές για να αντεπεξέρχονται στις απαιτήσεις των γρήγορων και «έξυπνων» τρένων. Η στελέχωση των υπηρεσιών ακολουθεί επίσης ένα γνώριμο μοτίβο: χαμηλοί μισθοί, επισφάλεια και βέβαια χτύπημα οποιασδήποτε προσπάθειας οργάνωσης των εργαζομένων. Σε δεύτερο επίπεδο το «θελκτικό» προϊόν των «γρήγορων μετακινήσεων» αγοράζεται από τους καταναλωτές με τη διασφάλιση πως με κάποιο τρόπο οι «νέες τεχνολογίες» καθιστούν τη μετακίνηση όχι μόνο άνετη αλλά και ασφαλή. Κι όμως αρκούν μερικά «ατυχήματα» για να φανεί πως μαζί με την «άνετη και ασφαλή μετακίνηση» αγοράζεις και τον ίδιο τον κίνδυνο, το ρίσκο ενός γρήγορου τρένου που για να είναι «στην ώρα του» πρέπει ταυτόχρονα να είναι και αποδοτικό στους ιδιοκτήτες του, άρα πρέπει να δουλεύει στο όριο. Και αν και όταν θα συμβεί η καταστροφή, προβλέπονται και οι αντίστοιχες συννώμες, οι υπολογισμένες στο κόστος αποζημιώσεις και βέβαια «νέες τεχνολογικές μέθοδοι και δικλίδες ασφαλείας» για να αποφευχθεί κάτι παρόμοιο στο μέλλον.

Κάτι τέτοιο δεν ζούμε κι εμείς εδώ τώρα πάνω στις/ους νεκρές/ους επιβάτες των Τεμπών; Η διαδρομή δεν είναι η ίδια όπως και αλλού; Βεβαίως, εδώ, υπήρχε μια ειδοποιός διαφορά: το «θελκτικό» προϊόν της γρήγορης μετακίνησης δεν πληρούσε εντέλει ούτε τα στοιχειώδη.

Μήπως οι νεκροί στα Τέμπη γίνονται η «ευκαιρία» για την «αγία ανάπτυξη» να φτιαχτεί ένας «σύγχρονος σιδηρόδρομος», όπως λένε διάφορα σκουπίδια δημοσιογράφοι και μη, τις τελευταίες μέρες; Αυτή που μιλάνε δεν είναι παρά η γλώσσα της καθημερινότητας, της «αγίας οικονομίας» που όλα τα θεραπεύει με το άγγιγμά της, ενός κώδικα που έχει ενσωματωθεί κοινωνικά και δεν κουδουνίζει παράξενα στα αυτιά μας: κάθε καταστροφή από τα κάτω είναι μια ευκαιρία για αξιοποίηση των εμπορευμάτων (με την όποια μορφή, είτε προϊόντων είτε ανθρώπων) που χάθηκαν, ένας μικρός πόλεμος δηλαδή που καταστρέφει τα περισσευούμενα εμπορεύματα για να μπορέσει και πάλι να ανθίσει η αγία οικονομία. Και οι υποτελείς τάξεις είναι οι πρώτες που θα επωμιστούν αυτό το «κόστος», οι πρώτες που θα αγοράσουν αυτόν τον κίνδυνο προκειμένου να βιοποριστούν, να μετακινηθούν, να επιβιώσουν...

Το σιδηροδρομικό δίκτυο στην Ελλάδα απέκτησε ένα ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την «αγία ανάπτυξη» κυρίως για το κομμάτι της μεταφοράς εμπορευματοκιβωτίων από μεγάλα λιμάνια (Πειραιάς, Θεσσαλονίκη, Αλεξανδρούπολη κτλ.) ή ζώνες logistics (Θριάσιο). Η επένδυση στη μετακίνηση των εμπορευμάτων-επιβατών ήταν μικρότερης τάξης με ό,τι αυτό μπορεί να συνεπάγεται αναφορικά με το προσφερόμενο προϊόν. Από κει και πέρα αρχίζει η λογιστική του τι θα κοστίζει στους ιδιοκτήτες περισσότερο... Το πρώτο μέλημα βεβαίως ήταν να δοθεί βάρος στον έλεγχο της κίνησης των επιβατών, στην αποτροπή της «λαθρεπιβίβασης». Τα μέσα μεταφοράς οφείλουν να είναι καταρχάς ασφαλή για τα κέρδη των αφεντικών. Όλα τα άλλα έπονται... Δυστυχώς ενώ όλα αυτά είναι καθημερινά παρόντα, οι από τα κάτω τα «ανακαλύπτουν» όταν μια ακόμα καταστροφή πέσει επάνω στα κεφάλια τους.

Από την πρώτη στιγμή της σύγκρουσης των τρένων υπήρξε μια συγκεκριμένη μεθόδευση επιμονής στην παραγωγή μιας κοινής αφήγησης «σοκ και πένθους». Γιατί κάπως έπρεπε να τιθασευτεί αυτό που αποκαλυπτόταν με ωμότητα μπροστά στα μάτια όλων: ότι στον κόσμο του κράτους και των αφεντικών «ατυχήματα» συμβαίνουν σε αναλώσιμες ζωές. Στην συγκεκριμένη περίπτωση αυτές οι ζωές ήταν καταναλωτές των εκσυγχρονισμένων γρήγορων τρένων. Σε άλλες περιπτώσεις οι αναλώσιμες ζωές παθαίνουν «ατυχήματα» στη δουλειά τους ως εργαζόμενοι για την εθνική οικονομία ή τις ανάγκες της επιχείρησης. Αλλού γίνονται πεδίο βολής για «εξοστρακισμένες» σφαίρες μπάτσων γιατί είναι ταυτόχρονα όχι μόνο αναλώσιμες αλλά και ανεπιθύμητες ζωές. Και κάποιες άλλες πνίγονται, δολοφονούνται, εξευτελίζονται στο Αιγαίο και στα σύνορα, ως ξένες, ως περιττές. Αυτές είναι οι διαφορετικές όψεις της θανατοπολιτικής της κυριαρχίας, «ταιριαστές» κάθε φορά για τα αντίστοιχα υποκείμενα που αφορούν. Και καμία από αυτές δεν θα έπρεπε

να τυγχάνει επιλεκτικότητας ή ιεράρχησης στο θυμικό των από κάτω. Τις ίδιες μέρες με τα Τέμπη συνέβη άλλο ένα «ατύχημα» στο Αιγαίο, ανάμεσα στα πολλά, με περισσότερους από δέκα θανάτους μεταναστριών, αλλά ούτε κεριά, μπαλόνια και ανθρωπισμοί, ούτε σοσιαλδημοκρατικά χάπενινγκ, ούτε «θλίψη», «πένθος», οργή δεν φάνηκαν πουθενά.

Και ενώ πριν κράτος και αφεντικά μάς σέρβιραν κίνδυνο για να αγοράσουμε, ξαφνικά, με το «ατύχημα» στα Τέμπη, άρχισαν να μας σερβίρουν «θλίψη και εθνικό πένθος». Για να τα αγοράσουμε κι αυτά... Η υπερπαραγωγή λόγων «εθνικού πένθους» όμως βόλεψε πολύπλευρα. Βόλεψε όχι μόνο την εταιρεία ή το κράτος και την παρούσα κυβέρνηση, που επιδίωκαν μέσω μιας κατασκευασμένης εθνικής ομοψυχίας να συσκοτίσουν το προφανές των ευθυνών τους, αλλά και την αριστερά του κράτους: υπερεπένδυση στο «εθνικό πένθος», αξιοποίηση των θανάτων, ακατάσχετη νεκρολογία που έφτασε μάλιστα σε σημείο να αποδίδει μια κοινή ταυτότητα σε όλους τους νεκρούς (αυτήν του νέου/ας φοιτητή/ριας), επειδή πολλά από τα θύματα ήταν νεαρά άτομα. Αναπαράγοντας μια λογική πένθους στη βάση μιας κυρίαρχης ηλικιακής επιλεκτικότητας, μιας ιεραρχικής κλίμακας για τις αξιομημονεύτες απώλειες -η απώλεια της ζωής μιας 38χρονης ή ενός 57χρονου πέρασε έτσι σε δεύτερο πλάνο, πόσο μάλλον των μεταναστών από το Μπαγκλαντές και τη Συρία... Όλο αυτό πέτυχε τελικά μια αντιστροφή του συνθήματος (που η ίδια η αριστερά λάνσαρε) «οι ζωές μας μετράνε», κάνοντας τελικά δυνατή μια «διατίμηση» των ζώων που «αξίζουν» να γίνουν συνθήματα, πανό, και πλακάτ. Και βέβαια όλος αυτός ο «πένθιμος» λόγος βόλεψε. Άνευρες παραστάσεις με ρεσώ και μπαλόνια και σχολικές τσάντες, φτηνές καταγγελίες, πορείες που μετρούσαν τη γενικευμένη κοινωνική οργή με δημοσκοπικούς όρους, για να καταλήξει αυτή μεταφρασμένη είτε ως «ελπίδα» είτε ως «ανατροπή» στις κάλπες. Η γνωστή ρητορεία για τους «προβοκάτορες που αμαυρώνουν τις λαϊκές εκδηλώσεις» εντάθηκε, γιατί όπως και να το κάνουμε πλησιάζουν εκλογές και η έμπρακτη οργή διαταράσσει το δημοκρατικό πανηγυράκι... Ο κόσμος που κατέβηκε στους δρόμους έπρεπε με κάποιο τρόπο να συμμορφωθεί σε ένα savoir vivre οριζόμενο από κάποιο αφαιρετικό «κοινό πένθος», να οριστεί το ίδιο ως ένα διαρκές θύμα (αγαπημένος ρόλος της αριστεράς) που επιζητά λίγη κρατική φροντίδα και στοργή και όχι να εκφράσει την οργή του για την συμπίεση που δέχεται πολύπλευρα, την αίσθηση διαρκούς υποτίμησης που γίνεται ο μοναδικός ορίζοντας του, τους «κινδύνους» που βαρέθηκε να αγοράζει εδώ και χρόνια: από τη «δημοσιονομική κρίση» και την εκκωφαντική φτωχοποίηση, στις καραντίνες και τον υγειονομικό/αστυνομικό έλεγχο, τον εξελισσόμενο πόλεμο που κανείς δεν μπορεί να προβλέψει την κατάληξή του, μέχρι την τρέχουσα πληθωριστική κρίση.

Το «ατύχημα» στα Τέμπη δεν ήταν προϊόν κάποιας μη αναμενόμενης «αρρυθμίας» της καπιταλιστικής μηχανής. Δεν ήταν ένα αναπάντεχο «τεχνικό ζήτημα» που θα μπορούσε να είχε αποφευχθεί με λίγη περισσότερη «νέα τεχνολογία», λίγη περισσότερη ψηφιοποίηση και με κρατικό έλεγχο. Κάτι τέτοιο θα σήμαινε πως όταν αυτά υπάρχουν, η ευθύνη για τα «ατυχήματα» (και συμβαίνουν πολλά) θα βαρύνει κάποιον «απρόσεχτο» εργαζόμενο. Οι αρρυθμίες και τα τεχνικά ζητήματα είναι ενσωματωμένα στη δομή και λειτουργία της καπιταλιστικής μηχανής και η λύση που προβλέπεται δεν είναι παρά η ακόμη μεγαλύτερη επέκτασή της. Μέχρι το επόμενο «ατύχημα».

Όσο μιλάμε για «ασφαλείς μετακινήσεις», για «ελλιπή μέτρα», για ανάγκη «τεχνολογικής αναβάθμισης», μπορεί να θεωρούμε πως μιλάμε για τη στοιχειώδη προστασία μας από την φονικότητα κράτους και κεφαλαίου, στην ουσία όμως ξαναθέτουμε τους όρους και τα όρια νέων «ατυχών στιγμών». Όσο συνεχίζουμε να θεωρούμε πως η ταχύτητα, η παραγωγικότητα και η ανάπτυξη είναι «κοινωνικές αρετές», όσο γοητευόμαστε από την ρητορεία πως η «τεχνολογία σώζει» θα σερνόμαστε από την «κακιά στιγμή». Όσο δεν αντιστεκόμαστε από κοινού στην αναλωσιμότητά μας ως υποτελείς τάξεις, θα ισοπεδωνόμαστε από τη φονική κανονικότητα της καπιταλιστικής μηχανής. Όσο θα συνεχίζουμε να αγοράζουμε τον κίνδυνο που μας πουλάνε κράτος και αφεντικά, θα ξαναβρισκόμαστε και πάλι εδώ: να λέμε τα αυτονόητα μετά από ένα «μεγάλο γεγονός» που έπεσε στα κεφάλια κάποιων.

Δεν υπάρχει κάποιο κοινό πένθος να μοιραστούμε με τους δήμιους. Δεν θα πούμε «οι ζωές μας μετράνε» γιατί έτσι είναι σαν να υποκύπτουμε σε μια συνομιλία για το αδιαπραγμάτευτο της αξίας τους και μάλιστα απευθυνόμενες σε εκείνους που τις απαξιώνουν, σαν να αποδεχόμαστε ταυτόχρονα ότι το κράτος οφείλει να ρυθμίσει/αναβαθμίσει την αξία τους, άρα σαν να θέτουμε από μόν@ μας σε διατίμηση τ@ ευατ@ μας.

**Δεν είναι μόνο τα Τέμπη,  
έχουμε όλους τους λόγους του κόσμου  
να είμαστε στους δρόμους  
και να κάνουμε λαμπόγυαλο  
τον μισητό τους κόσμο**



**ΘΕΡΣΙΤΗΣ**

νέστορος κ ευαγγελιστριάς ΙΛΙΟΝ

[thersitis.espiv.net](http://thersitis.espiv.net)